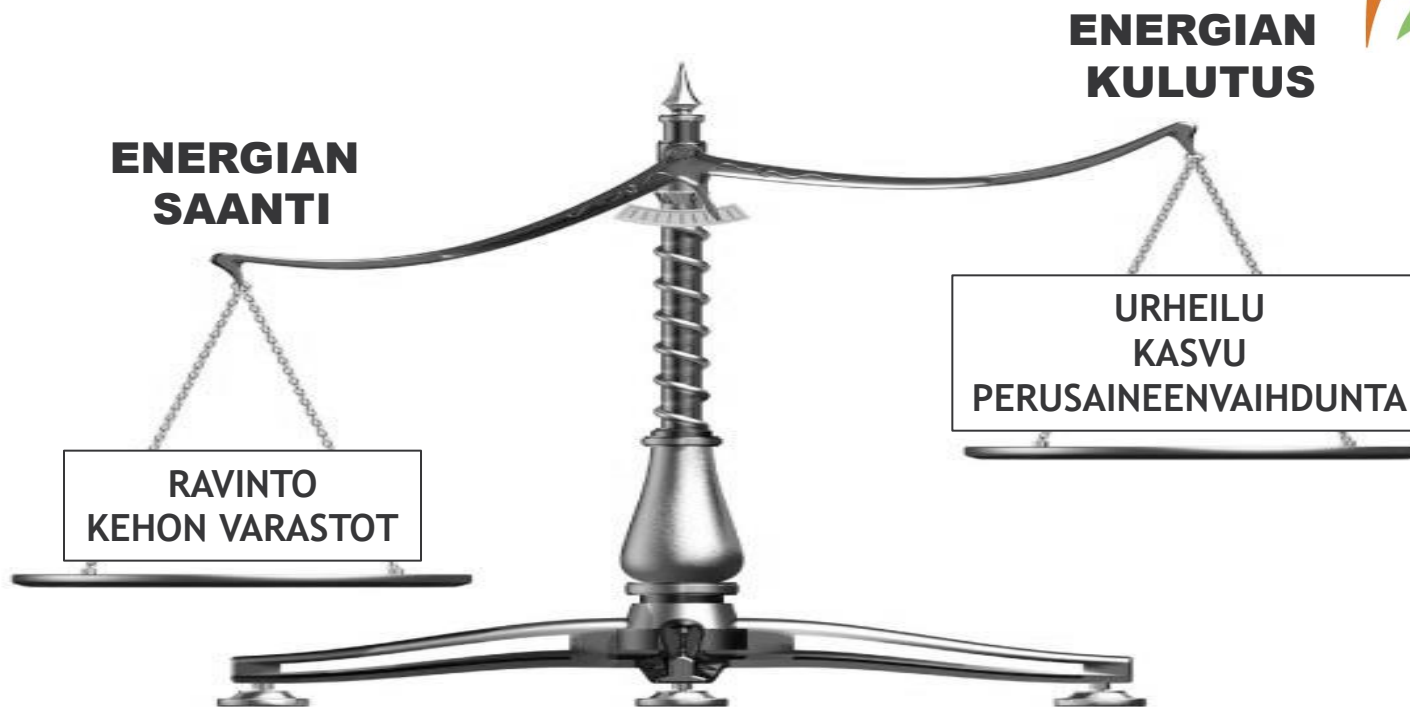

URHEILIJAN SUHTEELLINEN ENERGIAVAJAE (SYÖMISONGELMAT)

"Urheilijalle enemmän terveitä harjoituspäiviä"

TERVEET LUUT

**SÄÄNNÖLLISET
KUUKAUTISET**

**NORMAALI
HARJOITTELU JA
SYÖMISKÄYTTÄYTYMINEN**

**KEHITYKSELLE
OPTIMAALINEN ENERGIATASAP.**

SUHTEELLINEN ENERGIAVAJO

Relative Energy Deficiency in Sport (RED-S)

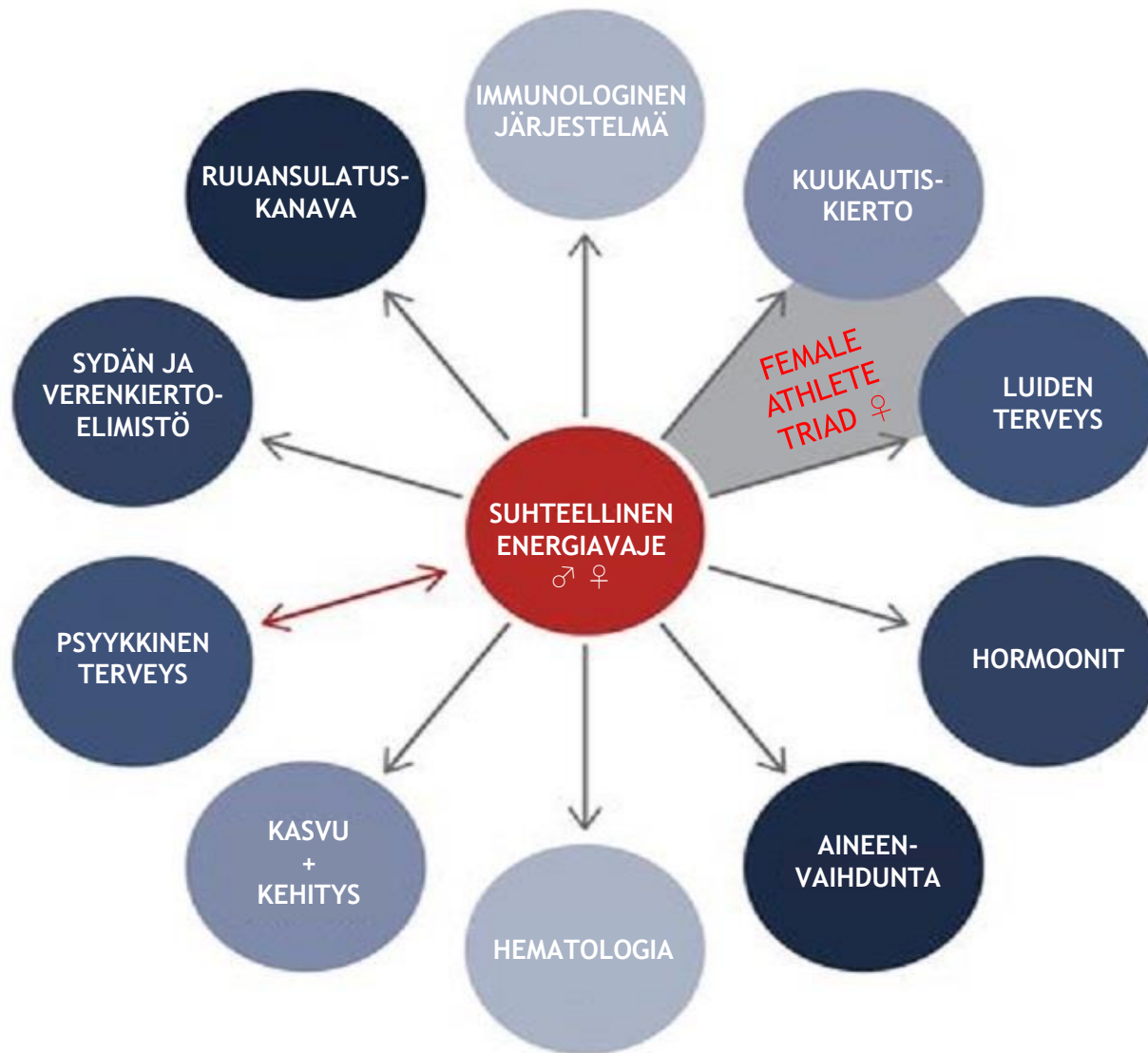
OSTEOPOROOSI

AMENORREA

SYÖMISHÄIRIÖ

VÄÄRISTYNYT KEHONKUVA

HEIKENTYNYT SUORITUSKYKY

SUHTEELLISEN ENERGIAVAJEEEN TERVEYSVAIKUTUKSET

The IOC consensus statement: beyond the Female Athlete Triad--Relative Energy Deficiency in Sport (RED-S). *Br J Sports Med.* 2014 Apr;48(7):491-7. Mountjoy M, Sundgot-Borgen J, Burke L et al.

MAHDOLLISET VAIKUTUKSET URHEILUSUORITUKSEEN

The IOC consensus statement: beyond the Female Athlete Triad--Relative Energy Deficiency in Sport (RED-S). Br J Sports Med. 2014 Apr;48(7):491-7. Mountjoy M, Sundgot-Borgen J, Burke L et al.

LIITÄNNÄISONGELMAT

- Infektioiden, sairauksien ja loukkaantumisten riski kasvaa
- Ravintoainepuutokset, elektrolyyttihäiriöt (e. anemia)
- Hormonitoiminnan ja aineenvaihdunnan häiriöt
- Elinjärjestelmäkohtaiset ongelmat (ks. Terveysvaikutukset kuvio)
- Ylikuntotilat

RISKILAJIT

- Painoherkät lajit
  - kestävyysurheilu
  - antigravitaatio lajit e. mäkihyppy
- Esteettiset lajit
  - fitness, taitoluistelu, voimistelu
- Painoluokka lajit
  - kamppailulajit

Urheilijoiden syömishäiriöt -erityispiirteitä

- Usein oireiltaan lievempiä kuin muut syömishäiriöt
- Paranevat usein tavallisia syömishäiriöitä nopeammin
- Usein riittää ns. ”kevyt” interventio
  - Ruokavalioneuvonta ja -seuranta
  - Painoseuranta
  - Ahmimisenhallintaohjaus
- Esiintyvyys 13,5% - 18%
  - estetiikkalajeissa suurin esiintyvyys: 42%

Urheiluun liittyvät syyt syömishäiriöihin

- Suorituksen parantaminen laihtumisen avulla
- Painostus pudottaa painoa
- Urheilijan persoonallisuus (perfektionismi, tunnollisuus, vaativuus itseään kohtaan)
- Halu näyttää hyvältä kilpailuasussa tai televisiossa
- Varhainen lajispesifiin harjoitteluun keskittyminen
- Liiallinen harjoittelu
- Tiheä painonvaihtelusykli
- Toistuvat ja parantumattomat vammat
- Huono valmennus, huonosti suunniteltu painon/rasva% pudotus
- Urheilun yhteensovittamisen vaikeus muuhun elämään
- Säännöt
- Lihomisen pelko, joka liittyy taukoon urheilussa tai lopettamiseen

KYSELYTUTKIMUKSIA ULKONÄÖN TÄRKEYDESTÄ URHEILIJOILLE

- Naisurheilijat haluaisivat painaa keskimäärin pari kiloa omaa painoaan vähemmän.
- Miesurheilijat haluaisivat saada lisää lihasmassaa, ilman että samalla kertyisi rasvakudosta
- Hoikan tai lihaksikkaan ja rasvattoman kehon, sekä atleettisen ulkonäön tavoittelu on monille urheilijoille lähes yhtä tärkeää kuin urheilullisten tulosten saavuttaminen
- Monissa lajeissa paine epärealististen paino- ja kehotavoitteiden tai tietyn painoluokan saavuttamiseksi on niin voimakas, että se määrää urheilijan arkea.

HAASTEITA

- Lajikulttuurin huomioon ottaminen
  - Toimintamalleja hoidossa/arjessa ei voida suoraan kopioida muista maista / lajeista
  - Naisille ei voi kopioida suoraan miesten toimintatapoja
- Energian kulutuksen hetkellinen väheneminen
  - Ohjeistus miten toimia, jos energiankulutus hetkellisesti vähenee e. loukkaantumisen vuoksi.
    - Ravinnon laadun varmistus
    - Kehoa kuunnellen

TERVE URHEILIJA

KUUKAUTISET

MÄÄRITELMIÄ

- Normaaali kuukautiskierto:
  - Aikuiset 21-35, nuoret 21-45 päivän välein säännölliset kuukautisvuodot
- Amenorrea
  - Primaarinen: vuodot eivät ole alkaneet 15v. mennessä
  - Sekundaarinen: 3 perättäiset kuukautiset ovat jääneet pois
  - Oligomenorrea: kierron pituus >45 päivää
- Mahdollisia energiavajeeseen liittyviä poikkeavuuksia (?)
  - Vähäinen vuoto, hieman pidentynyt kierto, tiputteluvuoto

Toiminnallinen hypotalaaminen amenorrea

Energiavajeen aiheuttama stressi
Riittämättömät kehon rasvavarastot

Normaalista poikkeavat hormonitasot (GnRH)

Luteinisoivan hormonin (LH) syklittäinen erityys häiriintyy

Kuukautiskierto muuttuu

”poissulkudiagnoosi”

Gynekologiset selvittelyt

- **Esitiedot:**
perussairaudet, lääkitykset, kuukautistiedot (+sukutaustat)
- **Tutkimukset:**
biologinen ikä, raskaus, hypoestrogeeninen atrofia, anatomia
gyn.sairauksien poissulku (UÄ)
- **Lab.kokeet:**
Hb, LH, FSH, prolaktiini, Estradiol, TSH, T4V, Hcg

TERVE URHEILIJA

VAIKUTUKSET LUUSTOON

Energiavaje

**estrogeeni/progesteroni suhde muuttuu kehossa
testosteroni taso laskee kehossa
katekoliamiinit, kortisoli lisääntyvät
IgF-1 vähenee**

**Ca imeytyminen vereen ja varastoituminen luihin heikkenee
Osteoblasti toiminta kiihtyy, osteoklasti toiminta hidastuu**

Luun rakenne heikkenee

DXA-mittaukset

HAASTEITA

- Energiatasapainoa ei voida mitata objektiivisesti
- Annos-vastesuhde energiavajauksen ja hormonitoimintojen muutoksen välillä vaihtelee yksilöittäin
- Perusaineenvaihdunnan arviointi pienikokoisilla urheilijoilla aliarvioidaan käytettäessä lineaarista asteikkoa
- Päivien välinen ravinnon saannin vaihtelu sekä päivän sisäinen rytmitys voivat vaikuttaa energiavajeen aiheuttamiin muutoksiin